

Ұлт болып ұйысу жолында қазақ руханияты көгіне адастырмай жол бастар Темірқазық сынды жарық жұлдыздар қашанда керек-ақ. XX ғасыр басында терең ұйқыдағы қамсыз қазақты маса болып шаққан, жарық күндей рухани бастаушы бола білген Ахмет Байтұрсынұлы - халқымыз үшін әрқашан Темірқазық.

Кемел келешектің кепілі саналатын жастардың алаш ардақтысы, дара, дана Ахмет Байтұрсынұлының мұрасына шөлі қанғанша сусындауы, ұлт ұстазының өшпес мұрасын насихаттауы һәм ұлт болашағы жолына кәдеге жарата білуі Темірқазық көрсеткен бағыттан адаспағанының белгісі деп білеміз. «Жастардың оқу-тәрбие жұмысы түзелмей, жұрт ісі түзелмейді», - деп А.Байтұрсынұлы атап көрсеткендей, ел ертеңі жарқын болуы үшін жастардың білім-ғылымды игеруіне жағдай жасалуы қажет. Осы орайда біз білім алып жатқан әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіндегі қазақ әдебиеті және әдебиет теориясы кафедрасының бағыттауымен Ахмет Байтұрсынұлы мұражай-үйі жанынан ашылған «Тіл-құрал» оқу-әдістемелік, ғылыми-зерттеу орталығынан өндірістік тәжірибеден өтуіміз мықты маман, рухы күшті азамат болып қалыптасуымызға таптырмас мүмкіндік болғаны сөзсіз.

Ахмет Байтұрсынұлы «Тіл-құрал» оқу-әдістемелік, ғылыми-зерттеу орталығының меңгерушісі Райхан Имаханбет апайдың бағыт-бағдар беруімен біз, 4-курс студенттері ақпараттық технологиялардың көмегімен, қашықтан байланыс орнату арқылы алаш қайраткерлерінің өмірі мен шығармашылығына қатысты құнды

Қазақ руханиятының ТЕМІРҚАЗЫҒЫ

зерттеулермен, тың деректермен, қажетті ақпарат-мәліметтермен жан-жақты танысып, барын түгендеп, жоғын іздестіріп, жүйелі, мазмұнды жұмыс жүргізуге талаптандық. Мәселен, өзімізге ұсынылған жұмыс көлемі негізінде muzei-torgai.rka.kz ғаламтордағы сайт-парақша арқылы Торғайдағы Ахмет Байтұрсынұлы мен Міржақып Дулатұлы әдеби мұражайының тарихымен таныса отырып, Ахмет атамыздың өмір жолын айғақтайтын дерек пен дәйек, өз заманындағы азаттық жолындағы ұлы істерін нақтылайтын құжаттар мен заттай жәдігерлермен таныстық. Топтық жұмысты бірге атқарған студенттер болып бабамыздан қалған әдеби мұралардың, құнды жәдігерліктердің тарихын жете біле түстік. Өндірістік тәжірибе мақсатына орай қажетті материалдарды іздеу, табу, сұрыптап-жүйелеу, ғылыми ізденіске негізделген библиографиялық көрсеткіштерін, картотекасын заманауи, сандық технологиялардың көмегімен электрондық нұсқа-үлгілерін дайындау т.б. мәселелермен жұмыс жүргізу барысында алаш мұрасын түгендеуде атқарылар істердің аз еместігін ұғына түстік. Мұражайда Ахмет Байтұрсынұлының 1937 жылы киізге оралып, жер астына көмілген «Қырық мысал» мен «Маса» кітаптарының түп-нұсқалары 1990 жылы Смағұлов Ерден ақсақалдың тапсыруымен сақтаулы тұр. Сондай-ақ, Ахмет атамыздың төрт

кітабының түпнұсқасын Міржақыпқызы Гүлнар апамыз 1991 жылы Торғайдағы мұражайға әкеліп табыстаған. Ұлы бабамыз бен Бадрисафа анамыздың тұтынған заттары – ағаш диваны, сағаты, жез легені, шифонері, жұмыс үстелі әлі күнге дейін жақсы қалыпта, құнды жәдігер ретінде мұражайдың төрінде көрініс береді. Мұражайда заттай айғақтармен қатар сирек кездесетін фотосуреттер, құжаттар сақтаулы. Солардың ішінде Орынбордағы, Алматыдағы Байтұрсынұлы үйінің алғашқы фотосуреттері, түрмеде отырып

жазған хаттары, отбасы туралы құжаттар бар. Ахметтің ұлылығын танытатын мұражай экспонаттарын жинап, зерттеп, жақсы қалыпта сақтап, халыққа ұсынып отырған «Торғайдың Жангелдин мұражайлар кешені» әкімшілігінің еңбегі зор деп білеміз. Біз осындай тың деректерге толы жәдігерліктермен таныса отырып, Ахмет атамыздың ұлты үшін атқарған қызметінің қадірін ұғына түстік, өмір жолына тереңінен бойлағандай әсерде болдық. Ұлт ұстазының өмірінен сыр шертер мұрасымен танысу біздің ынтамызды одан әрі шарықтатып, қызығушылығымызды оятты.

Тағдырының сан алуан соқпағында талай теперішті бастан кешкен Ахмет Байтұрсынұлының жарық жұлдызы бағыт берер аға буын ғалым-зерттеушілердің, ізін жалғар біздердей жастардың ерекше ыждаһат, талпыныс көрсетіп, ізденіс жасауының нәтижесінде қазақ көгінде мәңгі жанып тұрмақ. Тек бабамыздың қадір-қасиетін ұғар көңіл, сезінер жүрек болса, жеткілікті... Өйткені, қазақ руханиятының көш бастар Темірқазығы болған Ахмет Байтұрсынұлының әдеби, рухани мұрасын жетік білу, құндылығын түйсіну, тағылымының ұшан-теңіз екендігін жас ұрпақтың санасына сіңіру – ұлттық, рухани жаңғырудың шынайы көрінісі, алтын көпірі болары сөзсіз.

Ақтілек БАҒЫТОВА,
*әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дің
4-курс студенті,*

Шохан ШОРТАНБАЙ,
*әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дің
аға оқытушысы*

Түсіндіру жұмыстары діни тұрақтылыққа бастайды

Осыдан алты-жеті жыл бұрын Дін істері комитеті жанынан құрылған дін мәселелері жөніндегі ақпараттық-түсіндіру тобы (АТТ) жұмысының өзектілігі діни фактордың қоғамдық өмірде басымдылық танытуымен тұспа-тұс келгенімен байланысты десек болады. Сол жылдары еліміздің діни ахуалында келеңсіз жағдайлардың орын алуы да баршамызға мәлім.

Осы жайттар тұрғындар арасында мемлекеттің дін саласындағы саясатын жете түсіндіру қажеттілігін, дін атын жамылған жат ағымдардың теріс ықпалының алдын алуды күн тәртібіне қоюды талап етті. Еліміздің өңір-өңірлерінде аймақтық ақпараттық-түсіндіру топтарының құрылуымен қатар, Республикалық ақпараттық-түсіндіру тобы (ары қарай РАТТ) жүйеленіп, оның құрамына еліміздегі білікті мамандар тартыла бастады.

Ел аймақтарындағы жүргізіліп отырған жұмыстардың жетілдірілуіне байланысты уақыт өте келе топ құрамы өзгеріп отырады. Кей кезде жаңа кадрлар топқа қосылып жатады және, керісінше, кейбір топ өкілдері құрамнан шығып отырады. Соңғы жылдары АТТ құрамына әйелдер аудиториясымен жұмыс жасай алатын, бірнеше тілге қабілеті бар мамандар, тәжірибелі психологтар, топпен және жекелеген азаматтармен, соның ішінде түзету мекемелерінде бас бостандығынан айырылып, жазасын өтеп жүрген азаматтармен сұхбат орнатуда біліктілігімен танымал мамандар тартылуда. Демек, Дін мәселелері жөніндегі Республикалық ақпараттық-түсіндіру тобының жұмысы динамикалық өзгерістерге бейім және уақыт

талаптарын ескеретін жүйе.Өңірлердегі жұмыстары барысында АТТ мүшелері тек облыс орталықтарында ғана емес, жергілікті аудан-ауылдарға да шығып, тұрғындармен кездеседі. Соңғы уақытта нысаналы топтар ретінде жұмыссыз және өзін-өзі жұмыспен қамтамасыз ететін азаматтар назарға алынуда. Бұған сәйкес, жұмыс жоспарларында еңбек ұжымдарынан бөлек, сауда орталықтарында, базарларда кездесулер қарастырылған.

Нысаналы категорияларға байланысты тұрғылықты мекен-жайы бойынша жекелеген профилактикалық кездесулер де ұйымдастырылады. Әлбетте, аталмыш жұмыстар жергілікті дін саласындағы жауапты басқарма және дін мәселелерін зерттеу орталықтары тарапынан қолдау көрсетуімен жүзеге асырылады. АТТ мүшелерінің жұмысы сол жергілікті жүйелі жұмысты толықтыруды, жетілдіруді ғана алға мақсат етіп қояды.

Г.А. МҰХАМЕТХАНОВА,
дінтану мамандығы 4-курс студенті

Н.К. ӘЛЖАНОВА
*PhD, дінтану және мәдениеттану
кафедрасының аға оқытушысы*

Дін ежелден адамзат өмірі мен әлемдік өркениетте маңызды орынға ие. Дін тек қана ғаламды түсіну мен қабылдаудың бірыңғай жүйесі ғана емес, адамдардың әрекетін өз талаптарына сай реттей алатын аса маңызды әлеуметтік институт.

ЗАМАНАУИ ӘДІС

Діннің әлеуметтік институт ретінде орныға алуы оның қоғамдық өмірдегі әлеуметтік-мәдени ұйымның бірегей бөлігіне айналдырды. Дін тұлғаның дүниетанымын қалыптастыратын қасиетке ие. Ол негізгі қоғамдық құндылықтарды қалыптастырады. Адамгершілік пен инабаттылық – азаматтық қоғамның басты ерекшеліктері деп санасақ, бұл құндылықтар діннің көмегімен жүзеге асуы мүмкін емес. Рас діннің де адамдардың іс-әрекетіне белгілі бір дәрежеде шектеулер қоятыны белгілі. Әрине бұл мұндай шектеулер діни ұстанымдарға негізделгендіктен адамгершілік пен тәртіп қалыптастырушы да қасиетке ие. Осылай қоғамның мәдениеті мен тұлғаның рухани кемелденуіне жол ашады.

Соңғы онжылдықтарда діни плюрализм өз қызметінде террористік актілер мен саяси экстремизмге жол беретін немесе оларға мүше болуға бағытталған адамдардың психикасына, отбасына зиян тигізетіндігін бүкіл әлемге көрсететін бірқатар діни ұйымдардың пайда болғаны жасырын емес, және қоғамдағы адамдарға бұл діни ұйымдар «деструктивті секталар» және «тоталитарлық секталар» деген атпен белгілі.

Ғылыми әдебиеттерде жаңа діни ағымдар ұйым түріне қарай: культтер мен секталарға бөлінеді. «Секта» термині бұрыннан бар және үлкен діни бірлестік

шіркеуден бөлінген және саны жағынан салыстырмалы түрде аз діни топты білдіреді.

Деструктивті секталардың құрбандарын оңалту дегеніміз - адамды сектадан шығарып, оның бойында жаңа құндылықтарды қалыптастыруға бағытталған мақсатты шаралар кешені болып табылады.

Деструктивті секталар қызметінен зардап шеккендерді оңалтудың заманауи әдісі:

- культ тұлғасының ойлау қабілетін деструктивті ықпалдан арылту;
- бұрынғы табынушылық тұлғаны бұрынғы қарым-қатынас шеңберіне қайтару: оның ішінде қалыпты әлеуметтік байланыстар орнату;
- әлеуметтік бекітілген нормалармен танысу;
- құндылықтар мен сенімдер;
- Ал соңғы әрекет - бұл культтан толық тәуелсіздікке жету, әлеуметтік шындықта толыққанды өмір сүруге қабілетті бұрынғы тұлғаны қайта құру.

Мадина ТЫНЫС,
*дінтану мамандығының
4-курс студенті,*

Елнұр ӘСКЕНҰЛЫ,
аға оқытушы